

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

7 An dubius de lege, vel præcepto tenebris illo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

sum, rect. 1. 15. 10. in fine. Addunt tamen Azo: & Villalobos
quoniam parte deficiente, vel nolente filium alie, animal effe
obligatum in integrum. Quod non credo: quia aduersus
quoniam habet filius integrum ius, & haec tradit Salas *suprà*
nam. 2. 8. Quibus adaequat si partes inaequales in diuitiis, &
nobilitate fuerit, posse matrem a ditorio, & nobiliori plus
dere: quia ditor, & nobilior meliora alimenta tenebat fi-
lio suo ministrare. Etto Vazquez *suprà* videatur contra le-
nitionem.

P V N C T V M VI.

An in aliis materiis à iustitia possessio sufficiens titulus sit deponendi dubiam conscientiam.

- Probabilitas est sufficeret.
 - Possedit est, pro qua est iuris presumptio.
 - Extra materiaj iustitiae plures affirmant nihil possessionem prodice.
 - Sicuti predicta textus & rationibus.

Respondeo probabilis esse sufficere , siue sit in materia religionis , siue temperantie , siue alterius virtutis . Quia ex ipso quod pro illa parte sit possestio (si ex parte fute) melior est eius conditio , cum habat aliquem titulum , quo alia pars caret . Ideo enim in materia iustitiae , cum dubium est aquale inter duos , cui facit possestio , rem retinere potest , si cum patrem minus utram sequatur , quia est melior eius conditio , sed similius cum inter voluntatis libertatem & praeceptum superiorum est dubium , quod utram viscat ? Si constet pro qua parte sit possestio , illius patris melior est conditio , ac pro tanto illam partem esti minus utram securè sequi poteris . sic expressi Suarez tom . 5 . in 3 . part . diffr . 40 . scrlt . 5 . n . num . 14 . & 2 . tom . de relig . lib . 4 . cap . 5 . num . 7 . Thomas Sanchez lib . 2 . de mar . ap . 41 . n . 32 & lib . 1 . in Decalog . ap . 10 . n . 11 . fine . Ioann . Sanchez ap . 42 . num . 7 . Tunc in praxis examina . fol . 27 . Garcia 2 . tom . de heret . part . 7 . cap . 2 . num . 14 . Villalobos trad . 1 . conser . apf . 21 . Filippius 2 . om . tradit . 21 . cap . 4 . n . 16 . insinuar Petr de Narau , lib . 3 . de refut . cap . 4 . deb . 4 . num . 48 . in nota edit . & generante omnes illi qui dicunt in dubio legis , aut voti nullum esse obligationem , id affirmare tenentur , quos infra respondeo .

pur videri habuisse sufficientem rationem dubitandi se excommunicatione non ligari , & nihilominus quia id dubium erat , & culpabilis à Pontifice declaratur nullia alia ratione nisi quis in dubio tuitor pars est eligenda . Deinde in cap . iusueni , de sponsalib . iurevans , qui puerum nondum septenam accepit . & cum illa consummata tentauit , esti non potuit , & postea confobrari illius duxit , mandatur separari ratione impedimenti publice honestatis contracti . Quod impedimentum sane dubium erat , quia dubium erat , an talia sponsalia valerent , immo presumptio iuris pro coram nullitate statuit , fed quia in hoc dubio temere matrimonio copulatus , cum in dubiis , quod certius est teperi debet , ideo mandatur à Pontifice separari . Sequitur ergo ex iis omnibus partem tuitionem esse sequendam , neque protende possessionem .

4 Verum huiusmodi textus non concurrunt . Concedo Pontificem in causa homicidij dubi statusse irregularitatem ob reuertientiam , & decentiam factum retinere , innixum illi principio , in dubio tuitorum partem esse eligendam , non tanquam obligatio rito , sed tanquam optime confilio .

Ad cap . iudic dominus , respondeo debuisse illum Episcopum abficiare , qui uno dubio de excommunicatione debetbat aliis quam diligenter facere ad illud vicendum . nullatenus , nullatenus

2. Difficile tamen est assignare in causis dubiis pro qua parte sui possesso. Nam quod dicit Thomas Sanchez lib. 1. in *De casis et cap. 10. cap. 11.* cum soro lib. 7. et iust. q. 3. art. 1. col. 3. vers. hic vero Aragon. 2. 1. q. 98. art. 8. paulo post princip. notab. 2. possit illam esse pro qua est iuris presumptio, eo quod illis non sine causa debet præsumere, ne eis cuius presumptio remitteria sit. Esi hoc verisimilis, si, non plene satisficit. Nam si eis videmus non esse præsumptionem iuris pro possidente, si ius commune possit illam esse, ut contra ex cap. ad decimas, de rebus spoliatis. 10. 6. Et ex cap. ex iustinatione procurator. Et ex cap. consit. de elect. & aliis mutuis relatis a Mariano lib. 5. *compil.* lib. 8. lib. 9. gloria 3. n. 13. Aze- dibus ibid. n. 1. Non ergo clara regula ad cognoscendam posses- sionem est iuris presumptio, cum eque sit, immo maior difficultas sit in cognoscendo pro qua sit possesso. Fatoe tamen, si de præsumptione iuris constat, posse ea in foro invenio standum esse, vt docet Thomas Sanchez *suprad.* Molin. *on. I. de iustit.* p. 196. col. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 83. n. 6.2. cum forum inter- num extenso debet conformari, quando falsa præsumptione non sicut, ut apud diximus. Nam ubi est certa præsumptio iuris pro aliqua parte, ea par debet iudicari vera, dum non probatur contrarium, cuius probatio incumbit contrarie pati, ex traditis a Menoch. lib. 1. de præsumpt. q. 4. n. 3. & seqq. Et q. 8. n. 1. Simeane de *Cathol.* q. 11. p. 50. n. 6. Verum si præsumptio pro aliqua parte est dubia, seu sub opinione iudicandum est, ac si nulla esset, sicut cum dubium est de legitima possessione, posses- sio non reputatur, vt alii relatis docet Salas 1. 2. *rat. 8. dis. 8.* *ratio.* 162. 23. 2. 233. quia tunc pro viritate parte est per caufa. Inseguitur autem pro quibus rebus sit certa præsumptio iuris, pro quibus non, longissimum est, ne que potest regula aliqua dif- ficiat. Ex dendis ramen in sequentibus punetis aliquo modo conitabit, pro quibus regulariter sit præsumptio, & pro quibus etiam non possesso.

³ Restat faris facere aliquibus, qui extra materiam iustitiae nihil professe possunt, acutum sunt. Iij sunt Azor, *topp.* 1. *inf. moral.* *lib. cap. 19. quest. 10.* & *lib. XI. cap. 15. q. 2.* Vaquie, *12. disp. 6.* *cap. 3. v. 13.* Anton. Perez cert. m. 10. *scholast.* n. 132. Sayrus in *clavis regia.* *lib. I. cap. 13. num. 3.* Salas tract. 8. *disp. vn. scđ. 17. num. 16.* & *scđ. 23. num. 25.* Limmar tamen tam do-*ctrinam Salas,* ve non procedat, quando cum incommodeitate, & detramento sui, vel atterius priuandus est aliquis libertate. Idemque recautus affitmare, qui in dubio voti obligationem imponat, quos postea refegimus. Hi enim omnes dicunt ex

tra materiam iustitiae tutionem partem eligendam esse in dubiis, ne aliquis se exponat periculo peccandi. Mouentur ex aliquibus textibus præcipue ex *cap.ad audientiam*, cap. significatione casu, & de homicidio, ubi in dubio an occidere Sacerdos, censor irregularis: quia in hoc caso (aut *Pontificis*) iutius est casus ab officio quam temere celebrare, pro eo, quod in auctoritate nullum, in reliquo magnum periculum timeatur. Item in *cap. illius dominus*, de clericis excommunicatis. Episcopus quidam excommunicatus fuit, quia suam Ecclesiam reliquerat, & alienum occuparat, qui tamen hic excommunicatus diuinus le immulcitur postea vero exscusum suum recognoscens in praesentia Papae constitutus inter alia in sua excusatione propositus, se non credere, quod Episcopus posset monitione non præmissa aduersari cum procedete, quia non erat iudex ordinarius, sed delegatus. Item propositus se non credere priuatum esse, officia diuinaria celebrare, cum ab eo commissoribus non accepisset, & cum et non nisi per famam de sententiis excommunicationis confarret. Cui allegatione responderet Innocentius III. quod licet in hoc non videatur culpabilis omnino extitisse: *i. quia tam in dubiis via est utior eligenda, et si de latra in eum sententia dubitaret, debuerat eam potius se attingere, quam sacramenta Ecclesiastica perradare.* Vbi aduerto huiusmodi Episcopum videtur habuisse sufficiendum rationem dubitandi in excommunicatione non ligati, & nihilominus quia id dubium era, & culpabilis a Pontifice declaratur nulla alia ratione, nisi quia in dubiis tuiors non est eligenda. Deinde in *cap. inueniuntur, & spon- sali, latentes*, qui pullam nondum septemtan acceperint, & cum illa consummata tentauit, et si non potuit, & postea confobratus illius duxit, mandator separari ratione impedimenti publice honestatis contracti. Quod impedimentum sane dubium era, quia dubium etat, an talia sponsalia valent, immo praefumatio iuriis pro corum nullitate statuit, sed quia in hoc dubio temere se matrimonio copulauit, cum in dubiis, quod certius est tempore debetur, ideo mandatur a Pontifice separari. Sequitur ergo ex omnibus partem tutionem esse sequendam, neque prodebet positionem.

4. Verum huiusmodi textus non coinvincunt. Concede Pontificem in casu homicidij dubijs statuisse irregularitatem ob reuerenciam, & decentiam sacramentorum rerum, innoxium illi principio, in dubiis tutorem partem esse eligendam, non tanquam obligatio-
rio, sed tanquam optimo consilio.

Ad cap. illud dominus , respondeo debuisse illum Episcopum abstineat, quia orte dubius de excommunicatione debet alii quam diligenter facere ad illud vincendum , nullamque legitur facile, ac propinde tanquam terrenatus violator puniri possit. Stance enim dubio , & non facta diligenter ad ilium deponeantur, tunc pars necessaria est eligenda, ut diximus punito & humiliando disp. Addic ex fama sicut probatur matrimonij impedimenta, raportat & excommunicatio probari, saitem ut abstineat à celebratione.

Ad cap. iuuenis, dico possessionem matrimoniū nihil iuueni
fatuere posse, cùm matrimonium contraxerit dubius de valo-
r sponsalium, & consequenter mala fide. Iudicauit autem Pon-
tifices matrimonium esse nullum, quia priora sponsalia fusse
nulla iudicauit: ea autem iudicauit valere, quia videt malici-
am iuuenis suppleuisse eius iuratum, quod non leuit collecte-
git ex eo quod tentauit consummatum, & ex aliis conjecturis
qua liec non essent omnino evidentes, erant tamen mortali-
tate, & tamen Pontifices potuerunt vi illorum declarare spon-
salia valida fusse sic *Glossa*, & *Præposit. insupradicto cap. Tho-*
mas Sanchez lib. in Decalog. cap. 10.n.15.s. ad 3. Suarez item 2.
de relig. lib. 4. de uoto. cap. 5. n. 22. Adde cum *Pasotum*, & con-
misi, iuueni illum maiorem esse sepprenio, & post am-
plius proximam esse: quando autem iuueni maior se-
pprenio duxit minorem sepprenio, & eam traduxit ad do-
mum, oritur ex tali contractu impedimentum publice hone-
statis, secundum communem, et si aliquo modo dubium, sen-
tientiam

PUNCTVM VII.

An dubius de lege, vel præcepto tenearis illo.

- Si facta sufficient diligentia adhuc dubius es de lege, ve
p. acceo non teneris illo.
 - Idem est si dubitus, an se extendat ad aliquem casum.
 - Si dubius, an si lex usi recepta, probabilius est ea illa re
nervi.
 - Satis est probable oppositum.
 - Si certus sis de lege, & dubius an ratione alicuius necessi
taris exmaris, affirmant aliquis non teneri; si lex ef
incommoda.
 - In tali causa obligaris lege.
Certece de causa dubia, an facta fuisse causae illa.

ⁱ Respondeo, si facta sufficienti diligentia ad inuestigandam veritatem, adhuc dubius manes, non teneris legem.

aut praecepto. Ita Henriquez lib. 8. de Eucharist. cap. 45. num. 3. in comment. litt. P. Suarez §. 10m. in 3. p. dispu. 40. scđ. 5. num. 15. Thomas Sanchez lib. 1. de mat. dispu. 41. num. 36. Et lib. 1. in Decalog. cap. 10. num. 32. Villalobos tom. 1. sum. tractat. 1. diff. 21. num. 4. Eman. Sæc. verb. dubium, num. 2. Quamvis Valquez 1. 2. dispu. 64. cap. 3. Et dispu. 66. cap. 1. initio, regeat oppositum, & ex parte illi contentiat Salas tractat. 8. dispu. unica. scđ. 25. num. 158. Ratio nostræ conclusionis est, quia in hoc dubio est possibilis pro liberate. Quilibet enim statum actionum est dominus, & liberè in illis procedere potest, dum se ligatum non cognoscit, qui igitur pot factum diligentiam dubius est de præcepto, non se cognoscit ligatum.

2. Idem prossus dicendum est, quoties dubium fuerit, an lex, vel præceptum ad aliquem casum se extendat, quia tunc perinde est ac dubitate de lege, an sit impolita. ita Thomas Sanchez in Decal. cap. 10. n. 33. Salas (upr. n. 158).

3. Sed quid dicendum, si dubitas, an sit lex vnu recepta? Thomas Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 11. numer. 35. existimat in hoc dubio te esse obligatum legi, quo cum de lege constet, pro eo stat possibili, & iuri presumptio. Ergo vt ab eius obligatione eximaris, cibi incumbit onus probandi non esse vnu receptam. Fatoe hoc esse probabile: & ita tenet, cibi non satis consequenter Bonac. dispu. 1. de leg. q. 1. p. 4. n. 44. Et dispu. 2. de pccc. 3. 4. p. 7.

4. Nihilominus valde probabile est in supradicto casu lege non teneri: ita Azor. tom. 1. in his moral. lib. 2. cap. 19. questi. 12. Salas illa dispu. vnu. scđ. 18. num. 169. dicunt enim dubitatem an aliqua lex excommunicationem, suspensionem, vel irregulatitudinem imponens sit vnu recepta, poti repudie non esse vnu receptam. & non obligate. Moutetur, quia in legis penalibus benigoniorem partem sequi debemus. Frustra ratio, si pro lege est possibili. Quare ratio nostra conclusio- nis ea debet esse, quia tunc non constat de lege impossita, ac proinde non possidet: vbi enim dubium est, an aliquando fuerit vnu recepta, est dubium, aliquando obligatur, quia ad hoc vt obliget, debet necessarii recipi secundum probabilem sententiam, vt tradit. Dominic. in cap. 2. de cons. & pace, p. 1. num. 12. & in cap. 2. de cons. & felic. in cap. 2. de vte. g. & pace, p. 1. num. 12. & ex illis Nauart. in sum. ap. 2. 3. num. 41. Rebello. de obligat. in- flis. x. p. lib. 1. q. 4. p. 5. num. 7. & ali plures testendi, tract. 3. de legib. dispu. 1. p. 13. Si ergo dubium est, an aliquando obligatur, dubium est, an aliquando fuerit vera lex, & consequenter non possidet. Idem dicendum est propter, quod dubitas de promulgatione legis, an fuerit facta, quia lex esse non potest sine promulgatione. §. 1. in autent. vi facit noua constitutiones, & in §. 1. autem, in his de contrahend. empli. & probat optimè De- cius in rubr. de cons. p. 1. num. 36. verific. Utterius tamen videtur.

5. Quid si certus sis de lege imposita, dubites an ratione ali- cuius necessitatis, vel alterius circumstancie ab ea eximaris? Salas illa scđ. 15. n. 2. 9. existimat te non teneri, si lex tibi incommoda & molestia. Moutetur, quia libertati fauendum est, quantum possumus. Debemus ergo pro liberate iudicare quoties dubium est, an lex obliget.

6. Dicendum tamen omnino est in hoc casu, te obligatum esse. Quia constat legem ipsam possidere, & eius obligatorum. Ergo vt conficias ab ea excusat, probare debes exceptionem: immo ergo ab obligatione certa te volebas ex- mere excusatione dubia, sic Medina 1. 2. questi. 96. art. 6. ad fin. proposi. 3. Iohan. Sanchez dispu. 43. num. 8. in prime. Thomas Sanchez, relatis Decio, Alciato, Suidio Neut. & aliis, lib. 1. in Decalog. cap. 10. num. 34. Et lib. 2. de matrimon. dispu. 41. num. 37. Idem dicendum est, si dubites, an abrogata sit lex, vel in ea dispensatum, quia lex possidet, & probare debes exceptionem, vt eximaris: sic vterque Sanchez suprà & Salas (cibi non multum consequenter) illa dispu. unica, section. 2. 6. num. 265. Ratio in contrarium non obstat: liberati enim fauendum est, quod non constat ligatum esse, at cum constat de lege, constar de vinculo, & illi vi possidentis in casu dubio debemus fauere.

7. Hinc à fortiori constat te esse obligatum lege, si certus sis de illa, & dubius an satisficeris, v. g. certus es te esse obligatum quotidianas horas canonicas recitare, dubitas an obligatio- ni satisficeris, tenebris dum non deponis dubium, recitare, quia obligationi certa, non potest solutione dubia fieri satis, ita Medina C. de orat. questi. de orat. q. hora steriana. Lodefin. 2. part. 4. questi. 16. art. 6. in 2. part. sub. 3. Nauart. c. sequitur autem de ponenti. dispu. 7. num. 76. vers. 17. Thomas Sanchez lib. 1. in Decal. cap. 10. num. 12. Rebello. de obligat. iustit. part.

1. lib. 2. questi. 14. scđ. 2. num. 9. Et 10. fin. pag. 119. Et 2. p. lib. 1. questi. 2. questi. 2. scđ. 2. m. 13. §. 9. a etiam ratione.

*

P V N C T V M VIII.

Aliqua notatu digna ex supradicta doctrina inferuntur.

1. Quid sit epicheia, & an detur in casu dubio.
2. Non licet uti epicheia in casu dubio, si consuli potest superior.
3. Quando superior consuli non potest, affirmant aliqui.
4. Seruanda tamen est lex.
5. Apponitur quadam limitatio, sed non approbatur.
6. Quid de dubitate, an sonuerit 11. hora noctis, ut possit ca- mare, vel carnes comedere.
7. Dubitans an expleverit 21. annum, ieiunio non tenetur.
8. Dubitans an comedierit, vel bibet post 11. horam noctis, se- cundum aliquorum opinionem communicare potest.
9. Probabilis est sic dubitatem communicare non posse.
10. Satisfit fundam. n. 8. adducit.
11. Dubitans ob tenuitatem beneficij de obligatione recitandi, tenuerit recitare, defenduntur probabilitus.

1. Primum inferrur, quid dicendum sit, an in casu dubij de- tur locus epicheiae. Epicheiam voco emendationem legis, seu interpretationem, quando scilicet aliquis interpreta- tur legipositum vel non potuisse, vel noluisse ad aliquem actum, est sub verbis legis comprehensum, obligate ob occurrentes circumstancias. Ex qua interpretatione, si voluntas operari dicitur uti epicheia, ac proinde epicheia actus est intellectus & voluntatis, ut bene dixit Suarez lib. 6. de leg. cap. 6. num. 2. & 5.

2. Hanc autem interpretationem seu emendationem legis nullo modo licet in casu dubio, si consuli potest superior. Est communis sententia cum D. Thom. 2. 1. q. 120. art. 1. in corp. Et ad 3. questi. 96. art. 6. ad 2. & ibi Caieran. & alii Medina C. de penit. tract. de ieiunio questi. de ieiunio qui generatur a ieiunio. Sotus lib. 1. de ieiunio questi. 6. art. 8. & terita vero conclusio Et §. ad huius rei intellectum. Thomas Sanchez lib. 2. de matrimon. dispu. 41. p. 37. Suarez lib. 6. de leg. cap. 8. n. 10. Sanchez dispu. 43. n. 8. circa me- dium. Vasquez de Eucharist. dispu. 219. cap. 4. n. 4. Ratio est eti- dum, quando dubium est de voluntate superioris, an scilicet voluerit ad illum casum legem suam extenderet. Quia operari cum conscientia dubia, quando ipsa depone potest, est peccatum ob periculum. Sed cum dubium est, an voluerit superior obligare, in tali casu deponi potest dubium ex eius non licet. Ergo non licet in tali dubio operari superioris inconsulto. Si vero dubium sit de potestate superioris, an inquam, potest obligare, cum clavis non constet eius impotestio, iniquum videtur, interpretari non posse obligare. & legem descrevere, cum pro lege, & interpretari la- derioris sit possesso.

3. Difficilis autem est, an in casu vnguenti, in quo superior consuli non potest, possit uti epicheia?

Affirmat Sylvester. verb. Pap. questi. 16. dictio 2. fine. Et verb. di- spensis. q. 4. Cordub. q. 1. lib. 3. q. 13. ante reg. 1. fol. 20. 5. Henricus lib. 14. de irrg. c. 3. n. 3. litt. X. contentus Salas, quoties adimplatio legis est molesta, & incommoda, tract. 8. dispu. 25. n. 60. Ratio, quia videtur nimis durum obligare homines legibus non certi, sed dubius, in tali casu videtur lex dubia, cum de eius obligatione dubitetur.

4. Tendenda tamen est communis sententia, seruandam esse legem. ita D. Thom. Soto. Medina. Vasquez, & querre Sanchez & Suarez sylvestri. & affirmant Sylvester. Cordub. & Henricus intelligentios esse non de dubio sequibili, sed de formidine, quando scilicet est probable iudicium, licet cum formidine, vel non potuisse, vel noluisse superioriter in tali casu obligare. Ratio est, quia in tali casu lex non est dubia, sed certa, cum constet verba eius talera casum comprehendere. Soiùm autem est dubium, an legislator voluerit, vel poterit illum casum comprehendere. Ergo dum non probatur impotestio, vel nolito, pro lege state debet presumptio, ut potest possi- dente.

5. Limitat autem supradictam doctrinam Suarez illo lib. 6. de leg. cap. 8. num. 12. ut procedat, nisi alteti legi grauiori du- bitus contrariari. Tunc enim (inquit) licet grauiori legem exequi, omisla minor, quia illa concurrentia est sufficiens ratio deponendi practice dubiam conscientiam, ne homo sit perplexus. Mibi autem supradicta limitatio non placet. Existi- ma namque seruandam tunc esse legem, & præceptum cer- tum, omisla lege, & præcepto dubio: quia possidet præceptum certum, dura non constat alteti legi superiori contrariari. Qua ratione coniunctus dubius de obitu prioris coniugis teneat pra- senti redditio debitum, nisi redditio debiti contrafacta sit tam iuri prioris coniugis, quam temperanza: quia lex temperanza, & iuri prioris coniugis est dubia, & lex dubia non potest præualetere aduersius legem certam & possidentem, qualis est de reddendo debitum petenti coniugi. Item quando est dubium, in materia iuramenti, vel voce licita sit, sentit D. Thom. 2. 2.

q. 89.